

Panoptikon ve Türkiye

İçeriği Yazan: [İlker EKİCİ](#) [1] Zaman: Pzt, 10/02/2014 - 16:56

Yazar Bloğuna Ekle: Yazarlar Bloğunda Görünmesin

Jeremy Bentham'ın ortaya attığı Panoptikon teorisi; mahkumların davranışlarını incelemeyi amaçlar. Panoptikon “merkezi bir kontrol kulesi etrafında inşa edilmiş, hem kontrol memurunun hem de orada tutulan insanın sürekli gözetlendiği açık tek hücrelerden oluşan daire seklinde bir yapıdır. Bu kavramı siyasetle tanıştırsa Foucault olmuştur. Foucault'da “Hapishanenin Doğuşu” adlı kitabında Panoptikon'u yalnızca bir hapishane olarak değil, iktidarın bir yansıması olarak değerlendirir. Sürekli gözlendiğini bilen bireyler, gittikçe iktidarın kurallarına ve toplumsal düzene uyumlu olmaya doğru adım atmaktadırlar.

Panoptikon olgusu Türkiye'de kredi kartlarıyla, güvenlik kamerasıyla sirayet etmişken; panoptik boşluk olarak internet her daim gücü tehdit etmiştir. Bunun en somut hali, Gezi Parkı olaylarıdır. Bu toplum matbaaya 200 yıl direnmişken, interneti eş zamanlı almış, twitterda ise dünyanın da önüne geçecek güce gelmiştir.

Hal böyle olunca, bir büyük çıkıp “bela” diye tarif edince, O'nun hikmetine mazhar olmak için anında bir düzenlemeye gidilmesi kararı alınmış ve internet kısıtlaması kapıya dayanmıştır. Mecliste görüşülen yasa ile internet Telekomünikasyon İletişim Daire Başkanlığı'nın denetimine verilerek süper panoptikon tamamlanmıştır. Artık, Türkiye'de kimin internette ne yaptığı, nereye baktığı, nerede vakit geçirdiği denetim altına girecektir. İnternetin garip bir özelliği vardır. Sınıfsız, sınırsız bir toplum yaratmayı başaran internet herkesi buluşturan bir alandır. Düzenleme sonrası ise Türkiye'nin bu alanda yer alması açık bir şekilde kısıtlanacaktır. Bu özgürlüğü engelleyici bir adım olmanın ötesinde değerlendirilmelidir. O öte nokta ise süper panoptikondur.

Yukarıda tarifini kaynaklarıyla yaptığımız panoptikon; bir hapishaneyle başlayıp bugün dünyayı denetim altında tutan egemen bloğun (oligarşik, sınıfsal, mezhepsel, ideolojik v.s.) halkı belli çizgilerde tutarak onları sınırlandıran ve tek tipleştiren bir yapının adıdır. Türkiye'deki süper panoptikon ise yasallığını sandıkla sağladığını iddia eden iktidarın; gazeteleri, görsel medyayı ve en son da internet sağlayıcılarını elde tutmayı amaçladığı ortaya karışık bir rejimin tarifidir. İktidarın yüzde 50 oyla toplumu denetim altında tutabilme hakkını kim vermiştir sorusu cevapsızdır. Sandık size sadece sayısal çoğunluk verir. Yapacağınız her türlü tasarrufu siz, kendi isteğiniz üzerine yaparsınız. Bu kendine eylem biçimi iktidarı/iktidarları zora soktuğunda ise panoptik kontrole sınırlanan toplumsal blok devreye girer. Kendi aydınlarının, kendi sermayesinin, kendi medyasının, kendi kitlesinin desteği iktidarı yaşatacaktır. Bu destek ise gözetim altındaki kitlenin yapmamayı aklından dahi geçirmeyeceği kesinlikte gelir. Çünkü kendi kitlesini yöneten panoptik aygıtlar bunun için vardır.

Anımsayın, başbakanın “sizi zincirlerinizden biz kurtardık” sözü gözetim altındaki kitleye ince bir hatırlatmadır.

Gözetim toplumu, Foucault'un siyaset bilimi literatürüne kazandırdığı dahiyane bir kavramsallaştırma. İşte bu panoptikonu kırmanın yolu ise iktidarın etki alanına giren kitleyi yani tüm halkı bununla yaşamayı hak etmediğine ikna etmektir. Bunun gerçekleşmesi içinse sandığı işaret etmek başkaca panoptik hırsı olanların düşüncesidir. Sandık her zaman doğruyu söylemez. Sandık yolsuzluğu aklamaz. Mahkeme bunun için vardır. Bunun dışındaki her şey manipülasyondur.

Sandıkta bir halkın bir başka halk hakkında veya bir düşüncenin bir başka düşünce hakkındaki görüşleri ölçülemez. Ayakkabı kutusunun da ölçülemeyeceği gibi.

İlker EKİCİ

ilker.ekici@politikadergisi.com

Yorumlar

- [Bilim/Kuramsal](#) [2]
- [Güncel](#) [3]
- [Toplumsal](#) [4]

Kaynak URL (24/04/2024 - 22:01 tarihinde yazdırıldı):

<https://politikadergisi.com/makale/panoptikon-ve-turkiye>

Bağlantılar:

[1] <https://politikadergisi.com/pd-uye/ilker-ekici>

[2] <https://politikadergisi.com/category/icerik-kategorileri/bilimkuramsal>

[3] <https://politikadergisi.com/category/icerik-kategorileri/guncel>

[4] <https://politikadergisi.com/category/icerik-kategorileri/toplumsal>